

Læreplan i geografi - fellesfag i studieførebuande utdanningsprogram

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019.
Eksamensordning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 29.06.2020.

Gjeld frå 01.08.2020

Om faget

Fagrelevans og sentrale verdier

Geografi er eit sentralt fag for å forstå samspelet mellom natur og menneske. Faget skal bidra til at elevane ser samanhengar mellom ressursbruk, natur, miljø og samfunn, og kva konsekvensar naturskapt endringar har for menneska. I geografi skal elevane utforske og observere geografiske forhold og lære faget ved å reflektere over lokale og globale problemstillingar. Faget skal bidra til at elevane utviklar miljømedvit og tek ansvarlege val no og i framtida.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringa. Geografi skal bidra til at elevane utviklar engasjement, utforskartrøng og kritisk tenking og bygge opp under kunnskap om og respekt for natur og miljø. Faget skal bidra til at elevane blir deltakande medborgarar i samfunnet med etisk medvit og vilje til å tenkje og handle berekraftig. Faget skal gi elevane innsikt i og forståing for korleis samspelet mellom natur og menneske er ein del av samisk kultur og levemåtar.

Kjerneelement

Utforsking og geografiske metodar

Elevane skal kunne utforske, gjennomføre undersøkingar og vere aktivt skapande, med utgangspunkt i nærmiljøet sitt, for å utvikle geografisk forståing. Dei skal òg kunne bruke informasjon frå ulike typar kjelder og kritisk vurdere kor pålitelege og relevante desse kjeldene er.

Naturgitt og menneskeskapt rom

Elevane skal kunne forstå samanhengar mellom natur og samfunn som rammer for livsgrunnlag og levekår. Med utgangspunkt i si eiga livsverd skal elevane utvikle forståing for geografisk mangfald og variasjon og identifisere likskapar og forskjellar mellom ulike geografiske nivå.

Berekraftig utvikling og globalisering

Elevane skal kunne vurdere bakgrunn for, konsekvensar av og handlingsalternativ for berekraftig utvikling. Dei skal òg kunne drøfte spenningane mellom dei sosiale, miljømessige og økonomiske aspekta ved berekraftig utvikling og vurdere berekraft på ulike geografiske nivå.

Tverrfaglege tema

Berekraftig utvikling

I geografifaget handlar det tverrfaglege temaet berekraftig utvikling om at elevane skal utvikle kunnskap om årsaker til og konsekvensar av klimaendringar og fordeling og bruk av ressursar no og i framtida. Elevane skal lære om kva konsekvensar endringar i lokaliseringa av næringsliv, arealbruk, auka globalisering og teknologisk utvikling kan ha for natur og menneske. Gjennom geografifaget skal elevane reflektere over problemstillingar som synleggjer at berekraftig utvikling handlar om å sjå sosiale, økonomiske og miljømessige forhold i samanheng.

Grunnleggjande ferdigheiter

Munnlege ferdigheiter

Munnlege ferdigheiter i geografi inneber å kunne presentere eige arbeid med geografiske tema og å kunne forklare og drøfte problemstillingar ved å argumentere, lytte og gi respons. Gjennom å delta i munnlege aktivitetar kan elevane setje ord på sin eigen læringsprosess og kompetanse i geografifaget.

Å kunne skrive

Å skrive i geografi inneber å utforme og arbeide med faglege tekstar tilpassa formålet, for å dele, formidle og presentere informasjon skriftleg. Ved å skrive i geografi kan elevane strukturere tankar, planleggje arbeid og dokumentere observasjonar. Å skrive i geografi inneber òg å utforske, beskrive, drøfte og vurdere geografiske forhold og å bruke og vise til kjelder.

Å kunne lese

Å lese i geografi inneber å utforske, tolke og reflektere over innhaldet i ulike kjelder som tekst, kart, bilete, figurar og statistikk. Vidare inneber det å finne informasjon og bevisst velje og velje bort ulike kjelder, å kjenne att argumentasjon og å skilje mellom meiningar, fakta og påstandar.

Å kunne rekne

Å rekne i geografi inneber å kunne innhente, arbeide med, tolke, samanlikne og vurdere talmateriale, tabellar og grafiske framstillingar. Ved å rekne i geografifaget kan elevane betre forstå geografiske forhold og finne grunngevingar for geografiske samanhengar.

Digitale ferdigheiter

Digitale ferdigheiter i geografi inneber å kunne bruke digitale ressursar til å finne, behandle og navigere i digitale kjelder, utøve digital kjeldekritikk og velje ut informasjon i digitale kjelder, inkludert digitale kart. Dei digitale ferdigheitene inneber òg å kunne bruke digitale ressursar til å utforme faglege produkt og lage geografiske illustrasjonar for å presentere og utvikle fagleg kompetanse.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål

Mål for opplæringa er at eleven skal kunne

- utforske og presentere geografiske forhold og prosessar ved å bruke ulike kjelder, inkludert kart
- gjere greie for korleis indre og ytre krefter har danna ulike landskap, og utforske og gi døme på korleis menneska som bur der, kan utnytte ressursane
- drøfte ulike interesser knytte til ressurs- og arealbruk i Noreg, Sápmi/Sábme/Sáepmie og nordområda
- reflektere over eigen ressursbruk og ressursbruken i Noreg i eit globalt og berekraftig perspektiv
- utforske kva endringar i klimaet har å seie for natur og samfunn lokalt, regionalt eller globalt
- utforske og gjere greie for årsakene til ein aktuell natur- eller miljøkatastrofe og konsekvensar for menneske, samfunn og natur
- gjere greie for årsaker til demografiske endringar og drøfte ulike levekår i forskjellige delar av verda
- gjennomføre eit feltarbeid for å undersøkje og presentere geografiske forhold

Undervegsvurdering

Undervegsvurderinga skal bidra til å fremje læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevane viser og utviklar kompetanse i geografi når dei nyttar kunnskap om natur og samfunn til å utforske og reflektere over ulike geografiske forhold. Dei utviklar også kompetanse når dei undersøker og viser forståing for geografiske prosessar, og ser samanhengar mellom hendingar og endringar på ulike geografiske nivå.

Læraren skal leggje til rette for elevmedverknad og stimulere til lærelyst gjennom munnlege, skriftlege og praktiske arbeidsmåtar, slik at elevane kan tileigne seg og vise kompetanse i geografi. Læraren skal vere i dialog med elevane om utviklinga deira i geografi. Elevane skal få høve til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevane viser, skal dei få høve til å setje ord på kva dei opplever at dei får til, og reflektere over si eiga faglege utvikling. Læraren skal gi rettleiing om vidare læring og tilpasse opplæringa slik at elevane kan bruke rettleiinga for å utvikle kunnskapen om og forståinga av korleis menneske og natur påverkar kvarandre.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal vere uttrykk for den samla kompetansen eleven har i geografi ved avslutninga av opplæringa. Læraren skal planleggje og leggje til rette for at elevane får vist kompetansen sin på varierte måtar som inkluderer forståing, refleksjon og kritisk tenking, i ulike samanhengar. Læraren skal setje karakter i geografi basert på kompetansen eleven har vist når eleven har brukt kunnskapar og ferdigheiter i kombinasjon.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Vg1 utdanningsprogram for studiespesialisering: Eleven skal ha éin standpunkt karakter.

Vg2 utdanningsprogram for idrettsfag, musikk, dans og drama, kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon: Eleven skal ha éin standpunkt karakter.

Eksamen for elevar

Vg1 utdanningsprogram for studiespesialisering: Eleven kan trekkjast ut til munnleg eksamen med førebuingssdel. Munnleg eksamen blir utarbeidd og sensurert lokalt.

Vg2 utdanningsprogram for idrettsfag, musikk, dans og drama, kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon: Eleven kan trekkjast ut til munnleg eksamen med førebuingssdel. Munnleg eksamen blir utarbeidd og sensurert lokalt.

Eksamen for privatistar

Vg1 utdanningsprogram for studiespesialisering: Privatisten skal opp til munnleg eksamen. Munnleg eksamen blir utarbeidd og sensurert lokalt.

Fylkeskommunen avgjør om privatistar skal få førebuingssdel ved lokalt gitt eksamen.

Vg2 utdanningsprogram for idrettsfag, musikk, dans og drama, kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon: Privatisten skal opp til munnleg eksamen. Munnleg eksamen blir utarbeidd og sensurert lokalt. Fylkeskommunen avgjør om privatistar skal få førebuingssdel ved lokalt gitt eksamen.